

мовні засоби залежно від функціонального різновиду мови; розвиток умінь будувати свою промову відповідно до конкретної мовної ситуацією, визначати мету спілкування, враховувати тип і наміри адресату мовлення, вибирати ефективні моделі спілкування, оцінювати власне мовлення і бути готовим до його осмисленої корекції.

Доведено вмотивованість застосування запропонованої методики, що має цілісний характер, спирається на науково виважені й апробовані дидактичні й лінгводидактичні принципи, передбачає використання активних форм навчально-пізнавальної діяльності, що сприяє формуванню цілісного світогляду, підвищенню пізнавальних інтересів учнів, їхньому творчому самовираженню, розвитку критичного мислення; самоорганізації та самовдосконалення, ефективній орієнтації в сучасному інформаційному просторі;

У результаті експериментального наукового дослідження, яке проводилося в школах з російською мовою навчання відзначено зростання контрольних показників, таких як: здатність до побудови промови відповідно до конкретної мовної ситуації – на 6,8 %, до адекватного оцінювання власного мовлення та його корекції – на 10 %, здійснення комплексного філологічного аналізу текстів, який передбачав, осмислення як ідейно-образного, морального змісту, композиції, характеристики персонажів, так і його художньої форми, індивідуального стилю письменника, мовних засобів його вираження – на 9,2%, до створення усних та письмових висловлювань (повідомлення, виступи, резюме, есе) – на 10,2%.

Зроблено висновок, що інтегрований підхід до навчання мов і літератур національних меншин у ліцеї є актуальним і перспективним.

Отримані результати було застосовано до удосконалення змісту, методів і прийомів навчання російської мови і літератури у ліцеї на засадах компетентнісного підходу та підготовки рукописів підручників “Російська мова та література. Інтегрований курс” для 10, 11 класів закладів середньої загальної освіти України.

ФІЛОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ У ПОБУДОВІ ЗАВДАНЬ ДО ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В ІНТЕГРОВАНИХ ПІДРУЧНИКАХ “РОСІЙСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА” ДЛЯ 10, 11 КЛАСІВ

В. В. Снегір'ова, канд. пед. наук

Філологічний аналіз тексту є чільним у побудові завдань до художнього твору в інтегрованих підручниках “Російська мова та література” для 10 і 11 класів. Він спрямований на реалізацію комуні-

кативної функції предметів мовно-літературної галузі й передбачає поєднання лінгвістичного й літературознавчого аналізу.

Філологічний аналіз акцентує увагу на широкому літературному й соціально-культурному контексті епохи, розглядає текст як явище культури. У його рамках текст сприймається як відображення словесної культури автора і суспільства на певному етапі його розвитку. Такий аналіз відображає інтерес до мовних засобів як форми вираження наших думок і почуттів у різних сферах спілкування. Головна мета його – вивчення мовної особистості письменника (поета) та формування мовної особистості учня.

Аналіз творів О. Пушкіна, М. Гоголя, Ф. Достоєвського, Л. Толстого, А. Чехова, І. Буніна, А. Ахматової, І. Бабеля, М. Булгакова та ін. у рамках пропонованого курсу сконцентровано навколо тем: родина, батьківщина, дружба, кохання, життєвий вибір, відповідальність, моральні проблеми. Завдання до тексту передбачають читання художніх творів або ключових епізодів, поглиблений аналіз їх, рефлексію учнів на проблеми, що розглядаються у творі, роботу над проектами, літературну творчість.

У ході педагогічного експерименту, який проводився локально, в школах та класах з російською мовою навчання перевірено ефективність пропонованої методики і відзначено зростання контрольних показників, таких як: визначати проблеми, поставлені автором – на 5,4%; аналізувати підтекст – на 9,6%; оцінювати роль сюжетно-композиційних елементів твору – на 7,8%; складати психологічну характеристику героїв з урахуванням художніх деталей (портретних, мовленнєвих тощо) – на 5,2%; вести діалог у процесі аналізу твору – на 8,3%; успішно працювати в групах, парах – на 11,6%; створювати власні усні та письмові висловлювання (повідомлення, виступи, резюме, есе, пости) – на 10,2%.

Учителі, що працювали за розробленими підручниками, відзначили їх актуальність, відповідність запитам часу та освітнім викликам, сучасність змісту та дидактичного апарату.

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІЦЕЇСТІВ НА УРОКАХ ІВРИТУ

Н. В. Бакуліна, канд. пед. наук

Експериментальна перевірка теоретичних положень у ході проведення наукового дослідження за темою “Методика компетентнісно орієнтованого навчання мов та літератур національних меншин у